

M
I
S
T

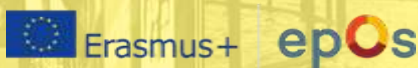
MUSEENE I SØR-TRØNDELAG

TANDEM

Tools And New approaches for people with
Disabilities Exploring Museums

Presentasjon av EU-prosjektet
Rapport fra første partnernemøte og
seminar i Trondheim

Hanna Mellemsether
Seniorrådgiver MI&ST - prosjektleder

 NORSK
DØVEMUSEUM

 Pingve
MUSIKK MUSEUM

 RØROSMUSEET

Trondheim kunstmuseum

ROCKHEIM™
DET NASJONALE MUSEET
FOR POPULÆRMUSIKK

 NORDENFJELDSKE
KUNSTINDUSTRI-
MUSEUM

 SVERRES
BORG
TRØNDELAG FOLKEMUSEUM

 Orkla
Industrimuseum

 MUSEET
KYSTENS ARV

 KYSTMUSEET

TANDEM

TANDEM er et ERASMUS+ prosjekt som har til hensikt å utvikle metoder/teknikker, dele erfaring og få økt kunnskap om tilgjengeliggjøring og tilrettelegging for ulike grupper med funksjonsnedsettelse eller utfordringer. TANDEM ledes av Mu-zee-um i Ostende i Belgia, og har i alt sju partnere. (Partnerne presenteres i vedlegg 1) MiST Norsk Døvemuseum er norsk hovedpartner, og Sverresborg, Rockheim og Ringve deltar også i prosjektet. Prosjektledelsen er lagt til Utviklingsenheten. Vi har også knyttet til oss Falstad, Nidarosdomen og Justismuseet i en lokal arbeidsgruppe.

Målsetting

Prosjektets målsetting er å dele erfaringer, og gi ny kunnskap til ansatte i museene om hvordan personer med ulike utfordringer og funksjonshemninger bedre kan få tilgang til museene som læringsarena. Gjennom prosjektet skal det utvikle nye metoder for bruk i denne typen arbeid, og hver partner skal opprette lokale arbeidsgrupper bestående av både ansatte i museer, representanter for målgruppa og andre kompetansemiljø.

Hvorfor denne målgruppa

Nasjonale og internasjonale overenskomster og konvensjoner pålegger oss å legge til rette for at alle kan delta i kulturlivet. På [FNs norske nettsider](#) leser vi: «Rundt 15 prosent av verdens befolkning lever med en form for funksjonshemming. Dette gjør personer med nedsatt funksjonsevne til verdens klart største minoritet». Med økende levealder vil også andelen med større eller mindre grad av funksjonshemninger øke. Arbeidet for bedre tilrettelegging vil potensielt gi museene en betydelig ny brukergruppe, og bidra til inkludering og økt livskvalitet. Dette er tett knyttet til museenes samfunnsrolle. Eller for å sitere direktøren på Liverpool Museum, David Fleming: «because it is the right thing to do».

Bakgrunn for prosjektet

MiSTs begrunnelse for å delta i TANDEM er erfaringer vi gjorde i arbeidet med et tidligere EU-prosjekt (Grundtvig) *Museums, Accessibility and ICT for Deaf people: favouring best practice in Europe*, (Museum ICT) fra august 2011 til juni 2013. I dette prosjektet utviklet vi sammen med våre partnere en [håndbok](#) for hvordan man kan tilrettelegge museer på best mulig måte for døve og hørselshemmede. Selv om hovedfokuset var på døve brukere av museene, inneholder håndboka også noen verktøy som kan være nyttig i forhold til andre typer funksjonshemninger. Innenfor Museum ICT gjennomførte vi lokalt et pilotprosjekt (HandTag) hvor vi tok med en gruppe hørselshemmede i ulik alder og med ulik grad av hørselrest på besøk på Rockheim. Gjennom observasjon under selve besøket, og en spørreundersøkelse i etterkant, kunne vi se at museets tekniske tilretteleggelse fungerte godt. Men innholdet kommuniserte ikke til en gruppe mennesker som ikke er en del av den kulturen museet representerte. For døve uten hørselrest har musikk ingen kulturell signifikans. Det vil si at i mange tilfeller trengs det en god kulturformidling av innhold og tematikk, for å overføre begrepet musikk til et kulturelt uttrykk som kan gi mening for døve.

Selv om mange museer har både tekst og teknologi i sine utstillinger, så viser det seg altså i mange tilfeller å ikke være nok for å gi alle besøkende tilgang til innholdet og dermed heller mulighet for å utnytte museet som læringsarena fullt ut. Teknologien er i rivende utvikling, og «ny teknologi» blir fort avleggs. Det er derfor viktig at vi jobber med tilrettelegging av innhold, og at dette klargjøres for bruk av flere mulige teknologiske løsninger, både nettsider og applikasjoner. Vi opplever stadig at det ikke er teknologien som stopper arbeidet med tilgjengelighet, men at vi mangler tilrettelagt og kvalitetssikret innhold. I 2013 deltok Døvemuseet i aspirantordningen til Kulturrådet, og hadde en døv medarbeider i full stilling et helt år. I den perioden gjennomførte vi en befaringsreise til alle avdelingene i MiST med sikte på å kartlegge behov og muligheter for enkelttiltak for tilrettelegging. Dette gjaldt både digitalt (nettsider) og i fysiske utstillinger. Det ble skrevet rapporter etter besøkene ved hvert enkelt museum, med forslag til hva som kan gjøres for å bedre tilgjengeligheten. Dette forarbeidet vil være nyttig i TANDEM, selv om teknologi og rammer har endret seg mye siden da.

Ideen fra det tidligere EU-prosjektet utviklet seg fra å være en metode for tilgjengeliggjøring av museer for døve, til å være bli en metode for å avdekke kulturelle og språklig gap for ulike mennesker med ulike behov, og denne måten å tenke og jobbe på, fikk etter hvert navnet, *Mind the Gap* (metoden beskrives detaljert i vedlegg 2). Erkjennelsen av dette 'gapet' mellom brukernes kulturforståelse og museenes formidling gjør at TANDEM-prosjektet er veldig interessant for oss å delta i, fordi det knyttet seg til problemstillinger vi allerede jobbet med.

Vårt bidrag inn i TANDEM

På hvilke måter kan museene tilrettelegge sin formidling og sitt innhold til mennesker med ulike behov, forutsetninger og bakgrunn? På hvilken måte kan museene være relevante for flere i et mangfoldig samfunn, der også funksjonshemming inngår i

mangfoldsbegrepet? MiSTs, og spesielt Norsk Døvemuseums, lange erfaring i arbeidet med tilrettelegging har gitt oss god innsikt i utfordringene og hvilke behov for ny kunnskap museene trenger på dette området. Dette er kunnskap vi tar med oss inn i TANDEM, og kan dele av våre erfaringer med de andre partnerne. MiST har i regi av Døvemuseet, etablert et årlig internt kurs som en form for «førstehjelp» for ansatte som jobber med tilgjengelighet til museene, og til museenes formidling og kunnskap. Døvemuseet startet også et samarbeid med noen av de andre avdelingene i MiST, og først ut var Ringve musikkmuseum. Samarbeidet fulgte metoden *Mind the Gap*, og inneholder alt fra kunnskap om lovverk, innføring i filosofi og metodikk, til praktisk gjennomføring og første omvisning. Andre museer i MiST og lokale museer utenfor MiST, får også tilbud om opplæring og utvikling etter denne metoden. *Mind the Gap* som metode har vi også presentert internasjonalt, blant annet i POLIN i Warszawa (august 2016), på Kick-off-

konferansen i prosjektet TANDEM med museer fra 7 land. Våren 2017 skal vi også gjennomføre en workshop og et seminar for ansatte i museet ASTRA i Sibiu, Romania. (EØS-finansiert). Metoden og filosofien bak er også aktuell i en større prosjektsøknad, MINDGAP, innenfor forskningsprogrammet Horisont 2010, (søknad sendt februar 2017) i regi av NTNU Kulturminneforvaltning og Norsk senter for Bygdeforskning.

TANDEM, internasjonalt og lokalt prosjekt

Syv museer fra syv land deltar i prosjektet, på norsk side er Hanna Mellemsether, seniorrådgiver i Utviklingsenheten i Museene i Sør-Trøndelag, prosjektleder. Helene Møllevik, formidlingsleder ved Norsk Døvemuseum er ansvarlig for metodeutvikling og -gjennomføring, og koordinerer de lokale delprosjektene.

Prosjektet varer i tre år, og gjennom de tre årene skal alle museene som deltar i Tandem ha gjennomført ett seminar hvor de øvrige landene deltar. Hvert seminar skal foregå over fire dager og formålet med seminarene er å utveksle kunnskaper og erfaringer, og involvere partnerne i de delprosjektene som utarbeides underveis i TANDEM sammen med de lokale arbeidsgruppene.

MiST har opprettet en lokal arbeidsgruppe som består av ansatte i museer og fra ulike samarbeidsorganisasjoner og/eller brukere av museene. Arbeidsgruppedeltagerne må forplikte seg til å være med i prosjektet i de tre årene det skal foregå, eller i en viss periode av prosjektet. Gruppen skal møtes i gjennomsnitt to til tre ganger i året, men skal i tillegg være aktive i konkrete delprosjekter i museene. Deltagerne må skrive under på en kontrakt slik at prosjektet er sikret deltagelse gjennom hele perioden. I arbeidsgruppa deltar i utgangspunktet følgende, i tillegg til prosjektlederne: Fra MiST-museene

deltar Marte Tveit, Sverresborg, Helle Singsaas, Ringve og Tone Fegran, Rockheim. Eksterne museer er representert ved Pål Ødegård, Norsk Justismuseum, Ingrid Forset, Nidarosdomen, Andre L. Reite/Sebastian Lehn, Falstad. Audun Nyhus og Gunnhild Haug fra NAV-tolketjenesten deltar i gruppa med sin spesialkompetanse på tegnspråk, i tillegg vil vi knytte til oss ressurspersoner som er direkte relevant for de prosjektene som utvikles i museene.

Hvert land har fått utdelt øremerkede midler og i løpet av de tre prosjektårene er det 7 partnersamlinger i de deltakende museene. Tre deltakere fra hvert land får dekket utgifter til reisene gjennom TANDEM. Første partnermøte var i Trondheim 27. februar til 4. mars 2017, hvor Museene i Sør-Trøndelag var første vertsorganisasjon. I tillegg til Kick-off for partnersamarbeidet i TANDEM, arrangerte vi også åpent seminar over to dager, med faglig innhold relevant for prosjektet. Museumsansatte fra flere museer både i og utenfor MiST deltok. Fullt program ligger vedlagt (Vedlegg 3).

Forventet resultat

Hva vi lærer og skaper gjennom prosjektperioden er mye opp til oss i gruppa. Uansett så vil alle gjennom prosjektet få muligheten til å bruke arbeidsgruppemøtene til å diskutere og legge fra tanker og ideer til å lage og gjennomføre en utstilling eller en omvisning. I MiST har vi valgt å gi deltakerne mulighet til å utvikle ideer som dekker behov i deltakernes egne museer, arbeidsmåte og resultat vil derfor bli ulik for de enkelte deltakerne. I tillegg vil noen fra arbeidsgruppa delta på alle de 7 partnermøtene rundt om i Europa. Det vil bli skrevet rapport etter hvert partnermøte.

Forventet resultat på internasjonalt nivå ligger i TANDEM-prosjektets søknad. Det vil bli opprettet en blogg hvor prosjekter og prosesser presenteres, og tanken er at bloggen skal bli en varig plattform for kunnskapsdeling om tilgjengelighet og læring i museene.

Ett vesentlig resultat som forventes er at ansatte i museene gjennom TANDEM blir inspirert til å arbeide målbevisst i sine museer med TANDEM-relaterte prosjekter. Gjennom å arbeide sammen på tvers av land- og museumsgrenser skjer læring på mange ulike nivåer, og målet er at gevinsten hvert museums sitter igjen med vil kunne sees i museenes handlingsplaner.

Trondheim, 24.3.2017

Vedlegg 1: Partnere i Tandem

Første partnernemøte i Trondheim 28.2.-3.3.2017 (foto: H.Møllevik)

[Mu-zee-um, Ostende \(Belgia\)](#)

“Mu-zee-um is an art educative organization for the promotion and the stimulation of the exchange between art(ist)s and the public. We do this by organizing and creating educative projects and sessions on local, regional, national and international levels. Art is for mu-zee-um the means by excellence to prompt people of all ages to initiative, creativity and reflection.”

[MUSAC, Museo de Arte](#)

[Contemporáneo de Castilla y León](#), (Spania) stands as an essential tool for creating a collective sense surrounding contemporary art and culture. MUSAC is defined as an open space for citizens for thought, dialogue and understanding of analytical tools and action strategies concerning art and its relation with society within the period in which the museum program and its collection focus.

[The Istituto per i beni artistici, culturali e naturali \(IBC\)](#) (Bologna, Italia) of the Region Emilia Romagna was founded in 1974 to support and advise the Regional Government in policy making and to act as an advisory body to local authorities in the field of cultural heritage.

[Estonian Maritime museum](#) Tallinn, (Estland) is the institution for collecting, preserving, studying and presenting Estonian maritime culture (maritime history). Our mission is to promote knowledge about, respect for and love of the sea.

[Calouste Gulbenkian](#), Lisboa, (Portugal) A Portuguese foundation for the whole of humanity. Established in 1956 as a Portuguese foundation for the whole of humanity, the Foundation's original purpose focused on fostering knowledge and raising the quality of life of persons throughout the fields of the **arts, charity, science and education**.

[Berlin Wall Foundation](#), (Tyskland) “The purpose of the foundation is to document and provide information about the history of the Berlin Wall and the mass migration from the German Democratic Republic as a part and contributory factor of the German division and the East–West conflict. It also aims to preserve historical sites and authentic remains and to provide for a dignified commemoration of the victims of Communist tyranny.”

[MiST Norsk Døvemuseum](#) Trondheim, Norge er en avdeling i Museene i Sør-Trøndelag. Det er et nasjonalt museum for hørselshemmedes kultur og historie.

MIND THE GAP:

Vedlegg 2

Identifiser målgruppe:

- Innhent kunnskap om målgruppa - etabler relasjon (organisasjoner eller enkeltindivider)
- Skap relevans
- Identifiser gapet: Hva må tilrettelegges?

Første møte i museet

- Presentasjon av Mind the Gap og kunnskap om målgruppen
- Få en presentasjon av det aktuelle museet
- Delta på aktuell omvisning/ aktivitet
- Forberedelser til manusarbeid - sammen

Andre møte- pr epost/dokumentdeling

- Museet sender foreløpig manus
- Manuset gjennomgås av alle parter
- Kommunikasjon om evt utbedring av manus

Tredje møte i museet

- Presentasjon av aktuelle tolker og/ eller ledsagere
- Kort gjennomgang av manus
- Inn i museet for å se på lokalisasjon, lys og andre mulige hensyn

Fjerde møte i museet

- Gjennomgang av omvisning/ aktivitet med tolk/ ledsager

Femte møte i museet

- Gjennomgang med tolkene /ledsager og en prøvegruppe
- Evaluering

Markedsføring

Mind the Gap

I rammen beskrives hvordan metoden Mind the Gap kan fungere i et prosjekt i et hvilket som helst museum. Antall møter og antall gjennomganger av innholdet vil variere etter behov, det er imidlertid svært viktig at dette gjennomføres i dialog mellom de som har kompetanse om målgruppa og museets personale.

Med begrepet relevans menes her at formidlingen skal gi merverdi til deltakerne. Det kan være i form av læringsutbytte men også i emosjonell tilknytning. I denne metoden oppfordres for eksempel til at museet gjennomgår sine samlinger for å finne objekter (materieell eller immaterieell) som på en eller annen måte re-presenterer målgruppen det arbeides med. Erfaringer fra andre museer viser at museene i sine samlinger ofte har objekter som for eksempel relaterer seg til ulike type handicap, men at dette sjelden inngår i katalogiseringen i databasene. Her er også en mulighet for museene til å revidere samlingene for å øke kunnskapen om enkeltobjekter. For å forankre metoden i museene anbefales det at flere enn en fra museets personale deltar. Også andre enn formidlere bør inngå i arbeidet.

Markedsføring er særlig viktig. Hvordan møte grupper som ikke reflekterer over at museene kan være aktuelle besøksarenaer, som ikke leser museumsbrosjyrer eller annonser? Nøkkelen er målgruppekunnskap.

Vedlegg 3: TANDEM 1.partner meeting, Program

Tuesday 28th February

Kick-off meeting _ Getting to know each other Location: Norwegian Deaf Museum Address: Bispegata 9b

09:00 Welcome

09:30 Guided tour of the Deaf Museum

10:30 Coffee break

10:45 Ewout Vanhoecke: Presentation of TANDEM Project

11:30 Lunch at Statens Hus

13:00 Presentation of TANDEM Partners: Belgium, Estonia, Germany

14:00 Coffee break

14:15 Presentation of TANDEM Partners: Italy, Portugal, Spain

15:15 Time off

17:00 A historic walk in Trondheim with Terje Bratberg, Sverresborg Museum

Wednesday 1st March

Methods and philosophy in the Deaf Museum: How we do on Location: Sverresborg Trøndelag Folkemuseum; Address: Sverresborg Alle 13

08:30 Transport from City Center

09:00 Welcome

09:15 Guided tour of Sami Exhibition

10:00 *Hanna Mellemsether (MiST):* Sharing is Caring

10:30 Coffee break

10:45 *Helene Møllevik (Educator, Deaf Museum):* Mind the Gap

11:15 Workshop: in the exhibition

12:00 Lunch at the museum

13:00 Workshop: discussions in groups

14:00 Coffee break

14:15 Workshop presentation

15:15 Transport to City Center

Thursday 2nd March: Partners, inspirations and allied: open seminar Location: Ringve Music Museum Address: Lade Alle 60

08:30 Transport from City Center

09:00 Welcome

09:15 *Ivar Roger Hansen (Director Ringve)* Ringve Music Museum and why accessibility is important to our museum.

09:45 *Gunnhild Haug (NAV- tolketjenesten)* SL-interpretation service in Norway

10:15 Coffee Break

10:30 *Tron Vedul Tronstad (Sintef):* Auditory technology, ongoing projects

11:00 *Lars Hegdal (Klipp og Lim):* Making complex issues accessible

11:30 *Sidsel Holiman* (Statped- National service for special needs education): Tools and approaches in the work with special needs education.

12:00 Lunch at the Museum

12:45 *Heidi K Ovesen* (Friends of the Museum): The Deaf community and the Deaf Museum.

13:00 *Lise H Brevik* (Tiller VGS/ Highschool): A teacher's perspective on accessibility in the museum

13:30 *Helle Singaas* (educator Ringve Music Museum): Accessibility in practice at Ringve

14:00 Coffee break

14:15 Guided tour at Ringve Music Museum *for TANDEM partners only*

15:15 Transport to City Center

**Friday 3rd March: Summing up and planning next meeting Location: Norwegian Deaf Museum;
Address: Bispegata 9b**

09:00 Welcome

09:15 Workshop: Evaluation of the seminar

10:45 Planning the future of TANDEM and next seminar in Bologna

12:00 Lunch at Statens Hus

13:00 Guided tour in Gråmølina Art Exhibition

15:30 **time off**